

AKADEMİK DERGİLERDE YAYINLANAN DİN EĞİTİMİ KONULU MAKALELERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (1925-2020)*

Adem GÜNEŞ**

E-mail: admgunes58@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2369-6541>

Citation/©: Güneş, A. (2021). Akademik dergilerde yayınlanan din eğitimi konulu makalelerin bibliyometrik analizi (1925-2020). *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 12, 199-223.

DOI Number: <https://doi.org/10.53112/tudear.980143>

Öz

Akademik dergilerde yayınlanan din eğitimi konulu makalelerin analizinin yapıldığı bu çalışma, 1925-2020 yılları arasında kapsamaktadır. Söz konusu tarih aralığında yayınlanan 2081 makale tespit edilmiştir. Bu makaleler, 60 ilahiyat fakültesi/İslami ilimler fakültesi dergisiyle birlikte sosyal bilimler alanında yayın yapan diğer 144 dergide yer almaktadır. Araştırma içerik analizi/doküman incelemesine dayalı bibliyometrik bir analiz çalışmasıdır. Verilerin sayısal analiz yoluyla yorumlandığı nitel türde bir çalışmadır. Çalışmada ulaşılan sonuçlardan bazıları şunlardır: Makale yayınları 2000'li yıllardan sonra önemli artışlar göstermiş özellikle de son iki yılda zirveye ulaşmıştır. Son beş yılın yıllık yayın ortalaması 125'tir. En çok din eğitimi makalesi yayının görüldüğü dergi 172 makaleyle *Diyanet İlmî Dergi*'dir. Makalelerde kullanılan yöntemlerin %40'ı amprik %60'ı literatür incelemesine dayalıdır. Son yıllarda başta nitel çalışmalarda olmak üzere diğer amprik yöntemlerde de önemli artışlar olmuştur. Makalelerin konu ağı oldukça geniş olup en çok örgün din eğitimi alanında yoğunlaşmaktadır. Makalelerin %10'dan fazlasını ortak yazarlı çalışmalar oluşturmaktadır. Son yıllarda gelişme gösteren ortak yazarlı makaleler daha çok amprik yöntemeye dayalı çalışmalarda tercih edilmektedir. İki yazarlı makaleler bu türde çalışmaların çoğunluğunu teşkil etmektedir. Makalelerin önemli çoğunluğu din eğitimi akademisyenleri tarafından, bir kısmı ise ilahiyat ve diğer

* **Etik Beyan:** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Makale en az iki hakem tarafından incelenmiş, Turnitin kullanılarak benzerlik raporu alınmış ve araştırma/yayın etiğine uygunluğunu teyit edilmiştir. **Ethical Statement:** It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. The article was reviewed by at least two referees, a similarity report was obtained using Turnitin, and compliance with research/publication ethics was confirmed.

** Dr. Doç. Dr. Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Anabilim Dalı

sosyal bilimlerin farklı alanında çalışan araştırmacılar tarafından yazılmıştır. Yabancı dilde yazım oranı artmış olsa da yeterli düzeyde değildir.

Anahtar Kelimeler: Din eğitimi, Din eğitimi bilimi, Makale, Din eğitimi makaleleri, Analiz

THE RELATIONSHIP BETWEEN QUALITY OF LIFE-RELIGIOSITY IN THE ELDERS

Abstract

This study, in which the articles on religious education published in academic journals are analyzed, covers the years between 1925 and 2020. 2081 articles published in the said date range were identified. 60 of these articles are in the journals of the faculty of divinity, and 144 of them are published in other journals in the field of social sciences. The research is a bibliometric analysis study based on content analysis/document review. It is a qualitative study in which data is interpreted through numerical analysis. Some of the results reached in the study are: Article publications have increased significantly after the 2000s, especially in the last two years. The annual average of publications for the last five years is 125. The journal with the highest number of religious education articles is the Diyanet İlmi Dergi with 172 articles. 40% of the methods used in these articles are empirical and 60% are based on literature review. In recent years, there has been a significant increase in empirical methods, especially in qualitative studies. The subject network of the articles is quite wide and mostly concentrates on the field of formal religious education. More than 10% of the articles are co-authored works. Co-authored studies, which have developed in recent years, are mostly preferred in studies based on empirical methods. Two-authored articles constitute the majority of such studies. The majority of the articles were written by Religious Education Academicians, and some of them were written by researchers working in different fields of theology and other social sciences. Although the rate of writing in a foreign language has increased, it is not at a sufficient level.

Keywords: Religious education, Religious education science, Article, Religious education articles, Analysis.

Giriş

Türkiye’de ilahiyat fakültelerinin kurulmasıyla din eğitimi konuları belli bir metodolojiye göre olmasa da birçok alanın ortak konusu gibi kabul edilip bir takım bilimsel yayınlar gerçekleştirilmiştir. Ancak din eğitiminin müstakil akademik bir disiplin olarak bilimsel ürünler ortaya koyma süreci 20. yüzyılın son çeyreğini bulmuştur. 1980 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde kurulan “Din Eğitimi Kürsüsü” (Aşıkoğlu, 1994, s. 88; Tosun, 2009, s. 299) Türkiye’de din eğitimi bilimi alanında belli standartların oluşmasına

ve daha nitelikli düzeyde akademik ürünlerin ortaya çıkmasına ortam hazırlamıştır. 2021 yılı itibarıyla 40 yılı aşmış bir bilimsel disiplin olarak “Din Eğitimi” bu kısa süre içerisinde kendi yöntem ve metodolojisini oluşturmuş olmanın yanısıra, alanın ilgilendiği birçok problem konusunda kitap, makale ve sempozyum bildirisi gibi pek çok akademik ürün ortaya koymuştur.

Din Eğitiminin bilimsel gelişim süreci özetle böyleyken, bu gelişime dolaylı olarak katkı sunan birçok akademik makalenin varlığı mevcuttur. Bu katkıları Cumhuriyet döneminin başına kadar götürmek mümkündür. Türkiye’de yüksek din öğretimi alanındaki ilk fakülte, Tevhidi Tedrisat kanunuyla kurulan “Darülfünun İlahiyat Fakültesi” olduğu gibi, ilahiyat sahasında akademik yayın yapan ilk fakülte dergisi de “Dârü’l-fünûn İlahiyat Fakültesi Mecmuâsı”dır (İslamcı Dergiler Projesi, 2021). Bu mecmua 1925’ten, fakültenin kapatıldığı 1933 yılına kadar toplam 25 sayı yayımlamıştır. 4. Sayıda Necmeddin Sadak tarafından yazılan “Laik Ahlak Laik Terbiye” adlı makale din eğitimi kapsamında değerlendirilebilecek ilk makale sayılır.

Cumhuriyetin ilk dönemleri dini alanın daraltılması, aşağıya çekilmesi ve baskılanması gibi sebeplerle sıkıntılı süreçlerle geçmiştir. Aynı dönemde içinde 1933-1949 arası Türkiye’de yüksek din öğretiminin olmadığı yıllardır (Kara, 2017, s. 26). Bir fakülte yüksek okul veya benzeri bir kurum olmayışından dolayı bu dönemde din eğitimi konusunda akademik çalışmalar yapılamamıştır. Bu noktada Türkiye’de ilahiyat eğitimi ve akademik yazın için kritik başlangıç noktası Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin 1949 yılında kuruluşudur (AÜİF, 2021). Fakülte bünyesinde henüz bir Din Eğitimi kürsüsü olmasa da 1952 yılında çıkarılmaya başlanan fakülte dergisinde din eğitimi alanına ait makalelerin kaleme alındığı görülür. 1958 yılında 7. sayıda yayımlanan “Okullarımızda Din Öğretimi Üzerine” başlıklı çalışma din eğitimi alanına ait ilk makaledir. Daha sonraki süreçte yüksek din öğretimi alanındaki kurumların çoğalmasıyla birlikte din eğitimi alanındaki akademik makalelerin de arttığı görülür. Bu artış akademik dergilere yansımış hatta sadece din eğitimi/öğretimi alanına ait akademik makaleleri yayın kapsamına almış dergiler var olmuştur. “Din Öğretimi (1984-1993)” ve “Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi (1994-2011)” bunlardan olup din eğitimi alanına makale düzeyinde önemli katkılar sunmuş ancak ömrünü tamamlamış dergilerdir.

1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Makaleler ilgili olduğu akademik alana ait problemleri betimsel veya ampirik yolla ele alan, alanın literatürüne ve problemlerin çözümüne katkı sunmayı hedefleyen bilimsel yazın ürünleridir. Tezler ve makaleler akademik çalışmalarda merkezi öneme sahip olmanın yanısıra alanda tarihsel süreçte ve güncel olarak hangi konu ve problemlerin ele alındığı hakkında da bilgi verir. Ayrıca nicelik itibarıyla alana ait verileri bu ürünlerden hareketle elde etmek mümkündür. Bundan dolayı her bilim dalında olduğu gibi din eğitimi alanında da tez ve makale çalışmalarının tarihsel seyrini ve güncel durumunu ortaya koyarak alana

panoramik bir bakış sağlamak önemlidir. Din eğitimi alanında yazılmış tezleri incelemeye tabi tutan birçok çalışma olmasına rağmen, 2020 yılına kadar bütün tarihsel süreçleri dikkate alarak makaleleri inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Çalışmanın amacı 1925'ten 2020 yılına kadar olan din eğitimi alanına giren akademik makaleleri inceleyerek, çalışmaların durumu hakkında tespitlerde bulunmaktır.

2. Yöntem

Geniş bir zaman diliminde ve geniş bir dergi portföyünde yayınlanan birçok din eğitimi makalesini inceleyen bu araştırma, öncelikle doküman incelemesi ve içerik analizine dayalı betimsel türde bir çalışmadır. Ayrıca makaleler bibliyometrik bir yaklaşımla analize tabi tutulmuştur. Bibliyometri; Belirli bir alanda belirli bir dönemde ve belirli bir bölgede kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak analizidir (ULAKBİM, 2021). Tarama modeline göre yürütülen çalışma ayrıca 1925-2020 yıllarını incelemeye tabi tutmasından dolayı kesitsel bir tarama araştırmasıdır. İçerik analizine dayalı olarak araştırmaya konu edilen makaleler; konu, yöntem, yazarın akademik alanı, yazar sayısı, yabancı dilde yazım vd. hususlarda incelenmiştir. Bu özellikleriyle çalışma sayısal analizlere dayalı nitel türde bir araştırmadır.

3. Veri Toplama

Araştırmada veriler toplanırken öncelikle iki türlü yol takip edilmiştir. Birincisi din eğitimi makalelerinin bulunduğu dergilerin tespit edilmesi, ikincisi din eğitimi alanında unvana sahip akademisyenlerin tespiti edilmesidir. Makaleler hem ilahiyat fakültesi dergilerinde hem de bunun dışında sosyal bilimler alanında yayınlan dergilerde yer aldığı için, dergiler kendi aralarında iki kategori halinde taramaya tabi tutulmuştur. Daha sonrasında Din Eğitimi Anabilim dalı akademisyenlerinin YÖK Akademik sayfalarında ve bağlı bulunduğu fakültelerdeki WEB sayfaları üzerinden makale yayınları taranmıştır.

2013 yılından itibaren dergipark sistemi belli standartlar doğrultusunda binlerce dergiyi barındıran bir ortama dönüşürken aynı yıllarda TR Dizin, bünyesinde taranacak makalelere nitelik ve nicelik açısından yeni standartlar getirmiştir. Bu gelişmeler Türkiye'de akademik makale yazımına önemli katkılar sağladığı gibi, ilahiyat ve Din Eğitimi alanında kaleme alınan makalelere de bilimsel açıdan önemli katkılar sağlamıştır. Araştırmamızda, bu tarihlerden itibaren yayınlanan makalelerin çoğunluğu bu platformlardaki on binlerce makale arasından taranmıştır. Böylece iki yönlü bir tarama ile eksik makale bırakılmamaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler Din Eğitimi Bilimi alanında genel kabul görmüş konu başlıklarına göre tasnif edilmiştir. Birden çok konu başlığını ilgilendiren makaleler hangi konu merkezinde yoğunlaşıyorsa o konu başlığı altında incelemeye tabi tutulmuştur.

4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırmamızın kapsamı, Darülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuasının ilk olarak basıldığı yıl olan 1925 ile 2020 yılları arasındaki 95 yıllık süreci kapsamaktadır. Yaklaşık bir asırlık bir

süreci incelemeye tabi tutan araştırmamızda Din Eğitiminin anabilim dalı olarak kuruluşundan önce ve sonra yayınlanan ve öncelikle başlığında “din eğitimi”, “din öğretimi” gibi alana ait temel kavramların geçtiği makaleler kapsama alınmıştır. Bu tür makaleler, yazar din eğitimi akademisyeni olmasa bile araştırmaya dahil edilmiştir. 1980 öncesinde yayınlanan ve başlığında “terbiye” “dini terbiye” kavramları geçen makaleler de kapsama alınmıştır. Ayrıca başlığında bu kavramlar olmasa da Din Eğitimi Anabilim Dalında görev yaptığı tespit edilen akademisyenlerin ulaşılabilen tüm makaleleri kapsama dahil edilmiştir. Araştırma makalelerle sınırlı olup, kitap-sempozyum tanıtımı gibi yazılar kapsam dışı tutulmuştur.

5. Bulgular

5.1. Makalelerin Yayımlandığı Dergilerin Profili

1949 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ile yeniden başlangıç yapan Türkiye’deki İlahiyat Fakültelerinin sayılarında, belli dönemlerde önemli artışlar olmuştur. 1992-1996 yıllarında yaşanan artıştan sonraki en hızlı artışın 2011’den sonra olduğu görülmektedir. 2021 yılına geldiğinde ise bazı vakıf üniversiteleri de dahil olmak üzere fakülte sayısı 31’i İslami ilimler (YÖK, 2021a), 65’i İlahiyat olmak üzere (YÖK, 2021b) toplam 96’ya ulaşmıştır. İlahiyat fakültelerinin sayısındaki artış üniversite sayılarının artışıyla da doğrudan ilgilidir. Fakülte sayılarındaki bu artış akademisyen, bilimsel dergi ve diğer akademik unsurlar konusunda da gelişmelere yol açmıştır.

Türkiye’de akademik alandaki bu gelişmelere uygun olarak ortaya çıkan bilimsel dergi sayısındaki artış, din eğitimi makalelerinin yayın durumuna da yansımıştır. Makalelerin genel olarak İlahiyat fakültesi dergileri ile sosyal bilimler alanında yer alan ve geniş bir ağa sahip diğer dergilerde yayımlandığı görülmektedir. Bu çalışmada, 60’ı İlahiyat/İslami ilimler fakültesi dergisi ve 144’ü diğer dergiler olmak üzere toplam 204 dergide din eğitimi makalesi tespit etmiştir. Ayrıca yeni kurulan bazı fakültelerin dergileri de taranmış, fakat din eğitimi konulu makale tespit edilemediği için bu dergiler listeye dahil edilmemiştir.¹ Bu sonuçlara göre hemen hemen bütün İlahiyat/İslami ilimler fakültesi dergilerinde din eğitimi makalesi yer almaktadır. Daha önemlisi bu makalelerin sadece bu fakülte dergileriyle sınırlı kalmaması, sosyal bilimler alanında ve bir kısmı da yurtdışında olmak üzere birçok dergi içinde yer almış olmasıdır. Bu da göstermektedir ki Din Eğitimi Bilimi hem İlahiyat bilimleri içinde hem de sosyal bilimler içinde var olduğunu başlıca akademik/bilimsel ürün olan makaleler yoluyla ortaya koymaktadır. Durumu daha yakından görebilmeyi kolaylaştırmak amacıyla araştırmada makale tespit edilen dergiler ve bu dergilerde yer alan din eğitimi makale sayıları aşağıda sıralanmıştır.

---

¹ 2021 yılı başında Yalova, Kafkas, MAE, Afyon, Bitlis, Selçuk, İZU fakültelerinin dergilerinde din eğitimi alanına ait makale yer almamıştır.

Tablo 1. Din Eğitimi Makalelerinin Yer aldığı Dergi Listesi

Sıra	Dergi Adı	Makale Sayısı
	İlahiyat Fakültesi Dergileri	
1	Ağrı İslami İlimler	2
2	Akademik-Us	3
3	Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	24
4	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	88
5	Antakiyât Dergisi	4
6	Artuklu Akademi	3
7	Atabe: Dini Araştırmalar	2
8	Balıkesir İlahiyat Dergisi	2
9	Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi	5
10	Batman Üniversitesi İslami İlimler Dergisi	5
11	Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	6
12	Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	6
13	Bilimname (Erciyes Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi)	45
14	Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	3
15	Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	10
16	Cumhuriyet İlahiyat Dergisi	71
17	Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	43
18	Darülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası (1925-1933)	2
19	Dergi Abant	16
20	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	3
21	Din ve Bilim Dergisi (Muş)	2
22	Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	41
23	Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	3
24	Edebalı İslamiyât Dergisi	3
25	Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	19
26	Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	2
27	Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	13
28	Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	23
29	İlahiyat Akademi Dergisi	1
30	İlahiyat Tetkikleri Dergisi	28
31	İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (Mesned)	17
32	İslam Medeniyeti Araştırma Dergisi	3
33	İslami İlimler Araştırmaları Dergisi (Adıyaman)	2
34	İstanbul Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi (Daru'l-fünun)	43
35	İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	3
36	Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1
37	Kilis Yedi Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	7
38	Kırıkkale İslami İlimler Fakültesi Dergisi (Kalemname)	4
39	Kocaeli İlahiyat Dergisi	3
40	Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	22
41	Mizânü'l-Hak Dergisi	3
42	Mütefekkir Dergisi	3
43	Necmettin Erbakan Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi	20
44	Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	57
45	Onsekiz Mart İlahiyat Fakültesi Dergisi (Kilitbahir)	3
46	Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	4
47	Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	5
48	Recep Tayyip Erdoğan Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi	9
49	Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	20

50	Rumeli İslam Araştırmaları Dergisi	1
51	Siirt Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi (Marifetname)	5
52	Süleyman Demirel Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi	18
53	Sütçü İmam Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi	12
54	Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	6
55	Tasavvur/Tekirdağ İlahiyat Dergisi	4
56	Tokat İlmîyât Dergisi	10
57	Trabzon İlahiyat Dergisi	4
58	Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	60
59	Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	3
60	Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	6
İlahiyat Fakültesi Dergileri Dışındaki Dergiler		
61	Abant İzzet Baysal Üniversitesi SBE Dergisi	3
62	Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi	2
63	Akademik Araştırmalar Dergisi (2010-2015)	3
64	Akademik Bakış Dergisi	2
65	Akademik İncelemeler Dergisi SBE-Sakarya	1
66	Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi	2
67	American Int. Journal of Contemporary Research	1
68	Anemon Muş Alparslan Üni. Sosyal Bilimler Dergisi	4
69	Arşiv Dünyası Dergisi	1
70	Asya Studies	1
71	Asos (The Journal of Academic Social Science)	9
72	Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi	4
73	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	6
74	Bakü İslam Üniversitesi İlmi Mecmuası	3
75	British Journal Of Religious Education	5
76	Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2
77	Belleten	2
78	Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi	1
79	Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
80	Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2
81	CÜ Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi	2
82	Değerler Eğitimi Dergisi	95
83	Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2
84	Die Hikma	1
85	Din Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi	49
86	Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi	112
87	Din Öğretimi Dergisi	99
88	Din ve Felsefe Araştırmaları	1
89	Dini Araştırmalar Dergisi	84
90	Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi	1
91	Disiplinlerarası Sosyal Bilimler Dergisi	1
92	Diyanet İlmi Dergi	172
93	Ege ve Balkan Araştırmaları Dergisi	1
94	Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi Teori ve Uygulama	3
95	Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi JRET	3
96	Energy Education Sience and Technology Part B: Social and Educational Studies	1
97	Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
98	Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi	2
99	EKEV Akademi Dergisi	36

Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi
Turkish Journal of Religious Education Studies

100	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	18
101	Eski Yeni: Üç Aylık Düşünce Dergisi	7
102	e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi	8
103	Global Journal of Teacher Education	1
104	GOP Üni. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi	1
105	Hadis Tetkikleri Dergisi	1
106	Hayef: Journal of Education	1
107	Hikmet Yurdu	11
108	Hitit Sosyal Bilimler Dergisi	4
109	Islamic Uni. Of Europa Journal Of Islamic Research	1
110	Int. Journal of Humanities and Social Science	1
111	Int. Journal of Psychology And Educational Studies	1
112	Int. Journal of Social Humanities Sciences Research	1
113	International Journal of Religiosity Sciences	2
114	International Journal of Education And Research	1
115	İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi	3
116	İlahiyat Araştırmaları Dergisi	1
117	İlahiyat Studies	2
118	İLAM Araştırma Dergisi Bitmiş	1
119	İnsan ve Toplum	3
120	İslâm Araştırmaları Dergisi İSAM	3
121	İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi (Erzurum 5 sayı çıkmış)	5
122	İslâm Medeniyeti (1967)	19
123	İslam Tetkikleri Dergisi	1
124	İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi	1
125	İslami Araştırmalar Dergisi	28
126	İslâmî İlimler Dergisi	7
127	İslamiyat	1
128	İstem Dergisi	2
129	İTOBIAD	25
130	İZU Sosyal Bilimler Dergisi	1
131	JIRS: Journal of Intercultural and Religious Studies	4
132	Journal of Analytic Divinity	1
133	Journal of Beliefs & Values	1
134	Journal of Current Researches on Social Sciences	1
135	Journal of History School	2
136	Journal of History Culture And Art Research	1
137	Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
138	Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi	2
139	Kelam Araştırmaları Dergisi	1
140	Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
141	Kuramsal Eğitimbilim Dergisi	1
142	Kur'an Mesajı: İlmî Araştırmalar Dergisi (1997-2000)	4
143	Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi	1
144	Les Cahiers du Laboratoire de Changement Social	1
145	Loji Sosyal Bilimler Dergisi	1
146	Manas Sosyal Araştırmalar	3
147	Marife: Dini Araştırmalar Dergisi [Bilimsel Birikim	41
148	Mavi Atlas	1
149	Medya ve Din Araştırmaları Dergisi	6
150	Milli Eğitim Dergisi	13
151	Muhafazakâr Düşünce	1

152	Mukaddime Artuklu Ü. Sosyal Bilimler Dergisi	1
153	Muslim Education Quarterly	2
154	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi	1
155	Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi	3
156	Ordu Ü. SBE Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi	4
157	Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlmî Dergisi	4
158	Öneri: Marmara Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2
159	Procedia-Social And Behavioral Sciences	2
160	Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi	2
161	R&S studies Dergisi	3
162	Route Educational and Social Science Journal	2
163	Sakarya University Journal of Education	2
164	SOBİDER Sosyal Bilimler Dergisi	4
165	Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)	1
166	Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (SBArD)	3
167	SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi	2
168	SDÜ Sosyal Bilimler Dergisi	6
169	Religions	1
170	Religious Education	7
171	Religious Education Journal of Australia	1
172	Religion Human Rights	1
173	Tabula Rasa: Felsefe-Teoloji	14
174	Talim	7
175	Tasavvuf	1
176	Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi	3
177	Teolojiya Fakültesinin İlmîy Jurnalı	2
178	The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)	25
179	TİDSAD Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar	1
180	Toplum Bilimleri Dergisi	7
181	Turkish Academic Research Review	1
182	Turkish Studies	33
183	Turkish Online Journal Of Qualitative Inquiry	1
184	Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi	4
185	Türk- İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar	2
186	Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]	3
187	Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (TALİD)	6
188	Türkiye Biyoetik Dergisi	1
189	Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi (TUDEAR)	21
190	Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi	1
191	TYB Akademi: Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi	4
192	Ulum Dini Tetkikler Dergisi	3
193	Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi	1
194	Uluslararası Sosyal Araştırmalar	53
195	Universal Journal of Theology	4
196	Us-China Education Review	1
197	Usul İslam Araştırmaları Dergisi	1
198	Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	4
199	Vakıflar Dergisi	3
200	Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi	1
201	Yalova Sosyal Bilimler Dergisi	2
202	Yakın Doğu Üni. İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi	4
203	Yüzüncü Yıl Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	5

5.2. Din Eğitimi Makalelerinin Yıllara Göre Yayın Durumu

Tablo 2. Din Eğitimi Makalelerinin Yıllara Göre Yayın Durumu

Yıl	Yayın Sayısı	Yıl	Yayın Sayısı	Yıl	Yayın Sayısı
1925	2	1981	6	2001	50
1958	1	1982	5	2002	46
1960	1	1983	4	2003	67
1961	2	1984	4	2004	58
1962	6	1985	11	2005	35
1963	3	1986	20	2006	41
1964	4	1987	19	2007	51
1965	1	1988	24	2008	59
1966	3	1989	24	2009	47
1967	3	1990	14	2010	47
1968	7	1991	27	2011	68
1969	7	1992	26	2012	73
1970	2	1993	22	2013	133
1971	5	1994	22	2014	101
1972	4	1995	13	2015	82
1973	8	1996	28	2016	106
1975	1	1997	33	2017	111
1976	2	1998	39	2018	127
1977	1	1999	44	2019	142
1978	2	2000	38	2020	143
1979	4				
1980	2				
1925-1980	71	1981-2000	423	2001-2020	1587
				Toplam	2081

Yukarıdaki tabloda araştırmamızın zaman dilimi üç ana periyoda ayrılarak verilmiştir. Çünkü 1925'ten bugüne yayınlanan din eğitimi makalelerinin tarihsel süreçlerini üç ana periyoda ele almak bize daha sağlıklı bir perspektif sunacaktır. İlk periyod 1925'ten Din Eğitimi Anabilim Dalının kurulduğu 1980 yılına, ikinci periyod 1981 yılından dergilerin hakemli bir formata döndürülmeye başladığı 2000 yılına, son periyod ise 2001 yılından günümüze kadarki süreç olarak belirlenmiştir. Sonuncu periyodun son 5 veya son 10 yılını da kendi içerisinde ayrıca değerlendirmek mümkündür.

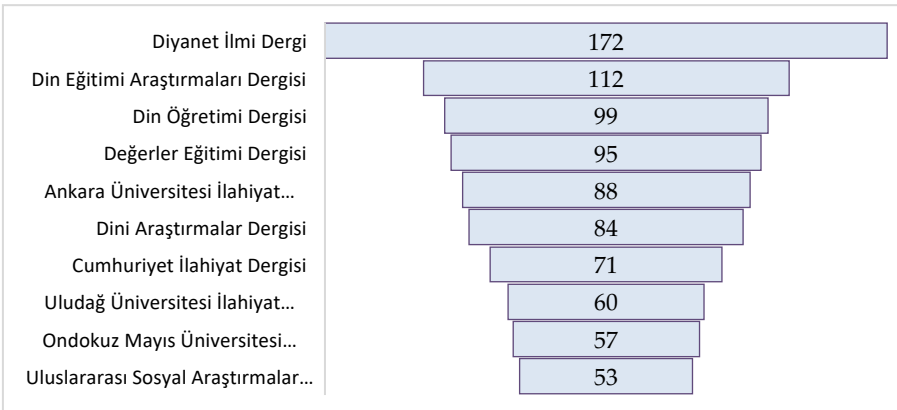
İlk periyoda yayınlanan din eğitimi makaleleri toplam yayınlanan makalelerin yaklaşık %3,5'lük kısmını oluşturmaktadır. Yani yaklaşık 55 yıllık süreç içerisinde toplam 71 makale tespit edilmiştir. Bu oran yılda ortalama 1,3 makale yayınına tekabül etmektedir. 1958 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisinde yayınlanan ve ilk din eğitimi makalesi kabul edilen "Okullarımızda Din Öğretimi Üzerine" adlı makaleye kadar başka bir yayının olmadığı görülmektedir. Ayrıca 1959 ve 1974 yıllarında din eğitimi alanında yazılmış bir akademik makaleye rastlanmamıştır.

İkinci periyoda baktığımızda, özellikle 1980 yılında Din Eğitimi Anabilim Dalının kurulmasının etkisiyle, makale yayın sayılarında belirgin bir şekilde artış olduğunu görmekteyiz. Anabilim dalının kurulmasıyla özellikle alana ait temellendirme ve alanın kendini tanımlama çabaları, yöntem/usul tartışmaları, ilgilendiği problem alanlarının netleştirilmesi gibi hususlar genel olarak bu dönemde makale yazımına hız kazandırmıştır. Bu dönemde yıl başına düşen ortalama makale sayısının 21 civarına ulaştığı görülmektedir.

Üçüncü ve son periyotta ise makale sayıları katlanarak artmış ve neticede 2020 yılında sürecin zirvesine ulaşmıştır. Üniversite ve ilahiyat fakültesi dergilerindeki hızlı artışın, din eğitimi makalelerine aynen yansıdığını söylemek mümkün olabilmektedir. Makale sayılarındaki ciddi artışların sebeplerinden diğer bazılarının ise; doçentlik kriterlerinde yapılan düzenlemeyle puan usulünün yürürlüğe girmesi, bazı üniversitelerin lisansüstü programlarından mezun olabilmek için hakemli dergilerde makale yayınının şart koşulması, akademik teşvik uygulamaları ve en önemlisi de alandaki akademisyen sayılarında eskiye göre gerçekleşen hızlı artışlar olduğunu söylemek mümkündür. Makale yayını için hem ilahiyat fakültesi dergilerine hem de diğer sosyal bilimler alanındaki dergilere yönelen din eğitimi akademisyenleri bu niceliksel artışa son yıllarda hızlı bir ivme kazandırmışlardır. Son periyotta görülen yıllık makale yayın ortalaması 79 civarındadır. Son periyodun ilk on yılının (2001-2010) yıllık makale yayın ortalaması 50, son on yılının (2011-2020) yıllık makale yayın ortalaması 108 civarındayken, son 5 yılın yıllık yayın ortalaması ise 125'i bulmuştur. Görülüyor ki din eğitimi bilimi alanındaki makale yayını hem son periyotta hem de son periyodun son çeyreğinde en yüksek rakamlara ulaşmıştır. Artışa sebep olan faktörlerin hala yürürlükte olması sebebiyle bundan sonraki süreçlerde de makale sayılarındaki artışın devam ederek bu nicel genişlemenin süreceğini söylemek mümkündür.

5.3. En Fazla Din Eğitimi Konulu Makale Yayınlayan Dergiler

Şekil 1. En Fazla Din Eğitimi Konulu Makale Yayınlayan Dergiler

Din eğitimi konulu makalelere en fazla yer veren 10 derginin yer aldığı grafik incelendiğinde; bu dergilerde 53-172 arasında makalenin yayınlandığı görülür. Sadece bu dergilerdeki yayınların toplam makalelerin yarıya yakın bir kısmını oluşturduğu görülmektedir. Dergilerin durumu incelendiğinde, en çok din eğitimi makalesinin bu dergilerde yer almasının birkaç faktörden kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır. Bu faktörler dergilerin yayın hayatının uzunluğu, yayın içeriği bakımından daha çok din eğitimi alanında yoğunlaşması ve yayın süreçlerinin diğer dergilere göre daha hızlı olması olarak sıralanabilir. Tüm dergiler içerisinde yayın sürecini kesintisiz olarak bugüne kadar sürdüren en eski iki dergi olan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (1952) ve Diyanet İlmi Dergisi (1956). Diyanet İlmi Dergi görüldüğü gibi 172 makaleyle bu listenin başında yer alırken, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 88 makaleyle bu grafikte yer almaktadır. Grafikte yer alan ve ekseriyetle din eğitimi ve öğretimine ait makaleleri yayınlamayı tercih eden ve bunu ismine de yansıtan iki dergi Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi ile Din Öğretimi Dergisidir. Din Eğitimi Araştırmaları Dergisinin 1994-2011 yılları arasında 112 makale, Din Öğretimi Dergisinin ise 1984-1993 yılları arasında 99 makale yayını yaptığı tespit edilmiştir. Bu dergiler, araştırmaya konu olan dergiler içerisinde yayın hayatına devam etmeyen 7 dergiden ikisidir.² Din Öğretimi Dergisini diğer dergilerden ayıran özelliği ise MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılmış ve sadece din eğitimi ve öğretimi alanına ayrılmış kurumsal bir akademik dergi olmasıdır. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi ise 53 makaleyle en çok makale yayınlayan 10. dergi olarak listede yer almaktadır. 2007 yılından itibaren yayınlanan derginin din eğitimi akademisyenleri tarafından daha çok tercih edilmesindeki amaç, yayın süreçlerinin diğer eşdeğer dergilere göre daha hızlı bir şekilde yürüyor olmasıdır. Bunun bir göstergesi olarak derginin bir yılda 7 sayıya kadar yayın yapmış olması gösterilebilir.³ Bunun dışında listede adı geçen dergilerin ise 18-35 yıl arası yayın hayatında olduğu ve ulusal /uluslararası birçok indekste taranan dergiler oldukları için makale yayını konusunda tercih edildikleri görülür.

5.4. Makalelerde Kullanılan Bilimsel Araştırma Yöntemleri

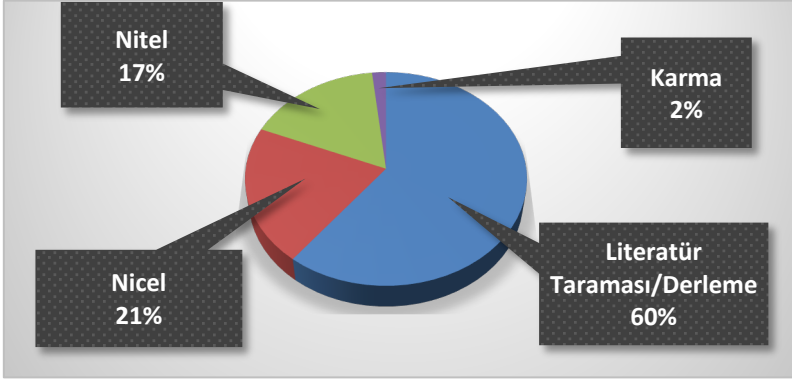
Araştırmamızda akademik dergilerde yayınlanan din eğitimi konulu makalelerde başvurulan yöntemler de tespit edilerek analize tabi tutulmuştur. Makalelerin yöntem tespitinde öncelikle yazarların belirttiği yöntem isimleri esas alınmıştır. Makalelerin önemli bir kısmının yöntem tespiti bu şekilde yapılmıştır. Bununla birlikte çoğunluğu 2000 yılından önce olmak üzere makalelerin bir kısmında kullanılan araştırma yöntemi belirtilmemiştir. Bu tür makalelerin yöntemi bilimsel araştırma yöntemleri kaynakları

² Diğer dergiler; Darülfünun İlahiyat Fakültesi Dergisi (1925-1933), İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi (1953-1995), İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi (1959-1982), İslâm Medeniyeti (1967-1982), İslamiyât (1998-2007).

³ Bkz. <https://www.sosyalarastirmalar.com/archive.html>

dikkate alınarak tarafımızdan tespit edilmeye çalışılmıştır. Yukarıda verilen oranlar, toplam 2081 makaleden 68 çeviri ve 7 sadeleştirme çalışması dışarda tutularak oluşturulmuştur.

Şekil 2. Makalelerde Kullanılan Bilimsel Araştırma Yöntemleri

Ortaya çıkan genel sonuca baktığımızda; makalelerin %60'nın literatür taraması yöntemine dayalı olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Aslında literatür taraması mevcut bütün bilimsel çalışmalarda vazgeçilmez bir yöntemdir. Burada belirtilen oran ile sadece literatürdeki ilgili çalışmaların verileri dikkate alınarak ve diğer araştırma yaklaşımlarına yer verilmeden derleme şeklinde oluşturulan makaleler kastedilmektedir. Makalelerin %40'ı ise ampirik çalışmalardan oluşmaktadır. Bu şekilde ele alınan araştırmaların da %21'i nicel desenler, %17'si nitel desenler, %2'si ise karma desenler tercih edilerek gerçekleştirilmiş çalışmalardır. Desen içeriklerinin anlaşılması için aşağıda ayrıntılı tablo verilmiştir. Tablo incelendiğinde nicel araştırmaların büyük çoğunluğunun tarama modeliyle az bir kısmının ise deneysel yöntemle gerçekleştirilen çalışmalar olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Makalelerde Kullanılan Yöntemler

Bilimsel Araştırma Yöntemleri	Makale Sayısı
KAVRAMSAL-TEORİK	
Literatür Tarama	1214
AMPIRİK/UYGULAMA	
Nicel	417
Tarama/Betimsel	392
Deneysel	25
Nitel	340
Belgesel Tarama	2
Bibliyometri	5
Doküman İnc./İçerik Analizi	160
Durum Çalışması	16
Etnografi	2
Etnometodoloji	1
Eylem Araştırması	1
Film İncelemesi	1

Göstergebilim	2
Görüşme	112
Gözlem	6
Kuram Oluşturma	3
Metafor/Mecaz	3
Olgubilim (Fenomenolojik)	15
Paydaş Analizi	1
Röportaj	5
Sanat Temelli Araştırma	2
Söylem Analizi	2
Tarihsel Yöntem	1
Karma	35

Güneş'in ilahiyat fakültesi dergilerinde yayınlanan din eğitimi konulu makaleleri üzerine analizinde 1925-2017 yılları arasında 568 makalenin %65 literatür taraması, %23 nicel, %10 nitel, %2 ise karma desenle gerçekleştirildiği ortaya konulmuştur (Güneş, 2018a, s. 1553). Yine Güneş'in 1953-2018 yılları arasını kapsayan ilahiyat fakültesi dergileri dışında yayınlanan yaklaşık 990 din eğitimi makalesinin yöntem tespiti analizinde ise %70 literatür taraması, %17 nicel, %12 nitel ve %1'in karma desenlerle gerçekleştirildiği bulgusuna ulaşılmıştır (Güneş, 2018b, s. 191). O halde din eğitimi makaleleri açısından 95 yıllık süreç bir bütün olarak dikkate alındığında araştırmacıların sadece literatür taramasına dayalı araştırmaları azaltarak ampirik araştırmalara yöneldikleri rahatlıkla söylenebilmektedir. Hatta bu sonucu daha net görmek için makale yayını ortalamasının en yüksek olduğu son üç yılın ortalamalarına bakıldığında ampirik çalışmaların, sadece literatür düzeyindeki çalışmalara göre oransal olarak oldukça arttığı görülür. Buna göre son üç yılın araştırma yöntemlerinde %34 literatür taraması, %27 nicel, %37 nitel ve %2 karma desenlerin kullanıldığı görülürken; nitel kısmında en fazla yine doküman incelemesi/içerik analizi yaklaşımlarına müracaat edildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Buna göre din eğitimi bilimi alanında son üç yılı (2018-2020) kapsayan makale düzeyindeki araştırmaların ancak 1/3'nün literatüre dayalı çalışmalar olduğu; ampirik çalışmaların 2/3 oranına ulaştığı, nitel desenli çalışmaların hızlı bir artış göstererek son dönemde en çok başvurulan araştırma biçimi olduğu görülmektedir.

5.5. Makalelerin Konu Alanı Dağılımları

Tablo 4. Makalelerin Konu Dağılımları

DİN EĞİTİMİNİN TEMELLERİ	4		DİN EĞİTİMİ TARİHİ
Din Eğitiminin Niteliği	36	10	İslam Eğitim Tarihi
Eğitim-Din Eğitimi İlişkisi	8	18	Hz. Peygamber Dönemi
Din Dili	2	7	Medrese Öncesi
Din Eğitiminde İletişim	15	7	Medreseler Dönemi
<i>Bilimsel Temelleri</i>		2	Türk Eğitim Tarihi
Din Eğitimi Bilimi	2	5	Selçuklu Medreseleri
Bilimselleşme Süreci	3	12	Osmanlı Medreseleri

Din Eğitiminde Metot	3	38	Osmanlı Dönemi (Genel)
Din Eğitiminin Problemleri	2	7	Gerileme Dönemi
Din Eğitimi Modelleri	10	12	Meşrutiyet
Bilimsel Araştırma	22	3	Darülfünun
Kavramsal/Kuramsal Analizler	13	43	Cumhuriyet Dönemi
Ölçek Geliştirme	25	4	Günümüz Medreseleri
<i>Toplumsal Temelleri</i>			ÜLKELERDE DİN EĞİT.
Din Eğitimi İhtiyacı	15	17	Avrupa
Din Eğitiminin Hedefleri	13	36	Almanya
Sosyal Sorunlar	28	6	Avusturya
<i>Hukuki Politik Temeller</i>		6	Belçika
Yasal Dayanaklar	5	1	Bosna
Zorunlu Din Eğitimi/Din Dersleri	7	2	Finlandiya
Din Eğitimi Politikaları	24	7	Fransa
<i>Kültürel Temeller</i>		7	Hollanda
Kültür-Din Eğitimi İlişkisi	12	10	İngiltere
Çokkültürlülük-Çoğulculuk	24	2	İspanya
Küreselleşme	3	1	İsveç
<i>Felsefi Temeller</i>		1	İtalya
Eğitim Felsefeleri	4	3	Norveç
Diğer Disiplinler ve Din Eğitimi	17	1	Sırbistan
DİNİ EĞİTİM		2	Balkan Ülkeleri
İslam Din Eğitimi	50	4	KKTC/Kıbrıs
Hz. Peygamber Çalışmaları	17		Diğer Ülkeler
Kuran ve Hadislerde Eğitim	20	1	Afganistan
Kur'an ve Eğitim	45	3	Amerika/
Hadisler ve Eğitim	22	2	Kanada
İbadetler	3	2	Azerbaycan
Namaz	1	1	Endonezya
Hac	3	1	Irak
Dua	3	2	Hint Alt Kitası
Hristiyan Din Eğitimi	4	2	Japonya
Yahudi Din Eğitimi	1	2	Kazakistan
Mormonizm	4	7	Kırgızistan
Budizm	1	1	Malezya
GELİŞİM VE DİN EĞİTİMİ		9	Pakistan
<i>Gelişim Alanları</i>		3	Rusya
Ahlaki Gelişim	11	3	Suudi Arabistan
Dini Gelişim	10	1	Türkistan
Duygusal Gelişim	2	2	Tunus
Kişilik Gelişimi	10	2	Ürdün
Sosyal Gelişim	2		ÖRGÜN DİN EĞİTİMİ
<i>Gelişim Basamakları</i>		8	Yüksek Din Öğretimi
Çocukluk	46	74	İlahiyat Fakülteleri

Erken Çocukluk	4	6	İlitam
Ergenlik	8	8	DKAB Eğitimi Bölümleri
Gençlik	10	4	İlahiyat Yüksekokulları
Yaşlılık	2	3	YİE/İslami İlimler
AHLAK VE DEĞERLER EĞİT.		4	Pedagojik Formasyon
Ahlak Eğitimi	16	18	İlahiyat Öğretmen Adayları
Okulda Ahlak Eğitimi	7	3	Öğretmenlik Uygulaması
Değerler Eğitimi	14	2	Uzaktan Eğitim
Okul Öncesinde Değ. Eğitimi.	1	3	İlahiyat Programları
Okulda Ahlak ve Değerler Eğit.	8	17	Üniversite Öğrencileri
Değerler. Eğt. Materyal Kullanımı	3	65	İmam Hatip Okulları
Ailede Değerler Eğitimi	3	2	İHO-Köy Enstitüleri
Dini/Manevi Değerler	4	35	İlk ve Ortaöğretimde Din E.
Kul Hakkı	2	6	Genel Lise Öğrencileri
Vicdan	1	2	Okul Öncesi Kurumlar
Saygı	4	5	Program Geliştirme
Merhamet	3	25	Öğretim Programları
Adalet	2	5	İDKAB Eğitimi
Sabır	2	40	DKAB Dersleri
Cömertlik	1	13	Seçmeli Dersler
Empati	1	18	Ders Kitapları
Vatanseverlik	3	18	Öğretmenlik ve Öğretmenler
Hoşgörü	5	44	DKAB Öğretmenleri
Sevgi	2	6	İHL-DKAB Öğretmenleri
Barış	2	31	Öğretmen Yetiştirme
YAYGIN DİN EĞİTİMİ	18	3	Hizmetçi Eğitim
Diyanet İşleri Başkanlığı	8	15	ÖTMT
Camiler	22	3	Örgün Eğitimde Hafızlık
Vaaz/Vaizlik	9	4	Suriyeli Öğrenciler
Hutbeler	4	2	Mülteci Öğrenciler
Kur'an Kursları	25	2	Disiplin
4-6 Yaş Kursları	8	1	Ödev
Yaz Kur'an Kursları	7	3	İnanç Eğitimi
Aile İrşad ve Rehberlik Büroları	8	21	Arapça Eğitimi
Din Görevlileri	47	2	Dini Bilgiler Eğitimi
Kur'an Kursu Öğreticileri	5	5	Dini Hitabet Eğitimi
Eğitim/Öğretim Programları	3	15	Kur'an Eğitimi
Din Hizmetleri	12	3	Hadis Eğitimi
DİB Hizmetçi Eğitim	2	2	Kur'an ve Hadis Eğitimi
Dini Yayınlar	6	1	Dua Eğitimi
Cezaevleri	12	3	Siyer Eğitimi
Dini/Manevi Danışmanlık	15	1	Mezhepler Tarihi Eğitimi
Sevgi Evleri/Yetiştirme Yurtları	2	1	Akaid/Kelam Eğitimi
Yetişkin Eğitimi	5	3	Kaza ve Kader Eğitimi

Yaşamboyu Eğitim	1	2	İslam Tarihi Öğretimi
Kadınların Eğitimi	11	1	Tasavvuf Öğretimi
Mahremiyet Algısı/Eğitimi	5	1	Dini Musiki Öğretimi
Hafızlık Eğitimi	12	1	İbadet Öğretimi
Tasavvufi Eğitim	5	1	Müzik
Cinsiyet Eğitimi	1	4	Kavram Öğretimi
Ölüm Eğitimi	1	7	Öğretim İlke ve Yöntemleri
İNFORMAL DİN EĞİTİMİ		8	Yapılandırmacılık
Aile	27	1	Sunuş
Medya	7	2	Tam Öğrenme
Televizyon	6	1	Anlamli Öğrenme
İnternet	2	1	Çoklu Zekâ
Çizgi Filmler	5	1	Beyin Temelli Öğrenme
Dini Yayınlar	2	3	Montessori
Sinema	6	2	Aktif Öğrenme
ÖZEL EĞİTİM VE DİN EĞİT.	8	2	Assure Modeli
Üstün Zekalı Öğrenciler	2	4	Eğitsel Oyunlar
Görme Yetersizlikleri	1	2	Gezi-Gözlem
Otizm	2	8	Hikâye/Kıssa/Örnek Olay
Kaynaştırma	5	4	Drama
KİŞİ/ESER ARAŞTIRMALARI	123	1	Buldurma
Kurum Araştırmaları	11	1	Fotoğraf Yorumlama
Grup/Cemaat Araştırmaları	1	1	Metafor Tekniği
Alevilik	7	2	Kavram Haritaları

Din Eğitimi Bilimi alanında yazılan 2000’i aşkın makalenin konu alanı dağılımlarına bakıldığında makalelerin 11 ana konu başlığı etrafında dağılım gösterdiği görülür. Bu ana konu başlıkları oluşturulurken ilgili alan yazınından istifade edildiği gibi alanın geçirdiği tarihsel süreçlerde dikkate alınmıştır. Makale yazımı en çok tercih edilen problem alanının “örgün din eğitimi” olduğu görülmektedir. Bu alanda tespitlerimize göre 617 makale kaleme alınmıştır. Bu sayı toplam makale sayısının yaklaşık %30’u kadardır. Çanakçı’nın Din Eğitimi alanındaki yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine yaptığı analiz çalışmasında da en çok çalışma yapılan konu alanının örgün din eğitimi olduğu tespit edilmiştir (Çanakçı, 2020, s. 293). En çok makale kaleme alınan bu alanda alt konu başlıklarının da oldukça fazla olduğu ve örgün din eğitiminin her kademesiyle ilgili birçok çalışmanın yer aldığı görülmektedir. Özellikle göze çarpan konular; ilgili diğer başlıklarla birlikte “İlahiyat Fakülteleri”, “İmam Hatip Okulları”, “DKAB Dersleri ve Öğretmenleri”dir.” Bu üç konu başlığı Türkiye’de Cumhuriyet döneminin başından itibaren politik olarak da din eğitimi alanının en çok tartışılan, birçok değişikliğe maruz kalan ve geliştirilmeye tabi tutulan alanları olmuştur. Bunun akademik bir karşılığı olarak bu tartışmaların makale konularına yansıdığı ve burada birçok makale yayınının üretildiği görülmektedir. Aslında diğer ana konu başlıklarından bazılarının da örgün din eğitimiyle irtibatlı olduğunu düşünürsek, bu

konu alanı ve problemlerinin din eğitimi biliminin ana problem alanı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

En çok makale kaleme alınan ana konu başlıklarından ikincisi; bilimsel, toplumsal, hukuki-politik, kültürel ve felsefi olarak alt başlıklar şeklinde taksim edilmiş olan “Din Eğitiminin Temelleri”dir. Bu kısımda toplam makalelerin yaklaşık %14’ünü oluşturacak şekilde 297 makale tespit edilmiştir. Din eğitiminin niteliği, sosyal sorunlar, çokkültürlülük-çoğulculuk, din eğitimi politikaları, din eğitiminin bilimsel yönüyle ilgili araştırmalar ve ölçek geliştirme çalışmaları bu bölümde sayıca çokluğu göze çarpan konulardır.

Makale sayılarının yüksek olduğu bir diğer konu alanı yaygın din eğitimidir. Bu konu başlığında üretilen 254 makale toplam sayının yaklaşık %12’sini oluşturmaktadır. Bilindiği gibi Türkiye’de yaygın din eğitimi denildiğinde akla Diyanet İşleri Başkanlığı gelmektedir. Bu konu başlığında da makalelerin kahir ekseriyeti DİB’e bağlı kurumları ve personeli ele almıştır. Din görevlileri üzerine gerçekleştirilen makale çalışmaları bu başlıkta ilk sırada gelirken onu Kur’an kursları ve camiler takip etmektedir. Son yıllarda gelişme kaydeden bir disiplin olan dini/manevi danışmanlık konusunda da makale yayınlarının artmaya başladığı görülmektedir.

Makalelerin yoğunlaştığı konu alanlarından biri de “Dinî Eğitim” alanıdır. Bu alanda 174 makale üretilmiş olup toplam makalelerin %8’ine tekabül etmektedir. Dinî eğitim konu alanında genel olarak İslam din eğitimi konularını işleyen makalelerin yanında özellikle Kur’an, hadisler ve Hz. Peygamber’in eğitimciliğini farklı yönlerden ele alan makaleler daha fazla tercih edilen konular olmuştur. İbadetlerle ve diğer dinlerle ilgili makalelerin azlığı ise dikkat çekmektedir.

Makalelerin yazıldığı bir diğer konu alanı da “Din Eğitimi Tarihi”dir. Bu kısımda tespitlerimize göre 168 makale kaleme alınmış olup bu makaleler toplamın %8’ini oluşturmaktadır. Özellikle Osmanlı döneminde eğitim ve medreseler ardından da Cumhuriyet dönemini konu alan makaleler sayıca diğerlerinden fazla gözükmektedir. Din eğitimi tarihi içerisinde genel anlamda medreselerle ilgili konuların özel ilgi gördüğü söylenebilir. Bununla birlikte Hz. Peygamber dönemi ve İslam eğitim tarihiyle ilgili genel konular da bu kısımdaki makalelerde en çok işlenen konular olduğunu söylemek mümkündür.

Makalelerin kaleme alındığı konu alanlarından birisi de “Ülkelerde Din Eğitimi”dir. 150 kadar makale tespit edilen bu başlıktaki oran bütünün %7’sini oluşturmaktadır. Bu başlığa göz attığımızda Din Eğitimi Bilimi akademisyenlerinin çok sayıda ülkedeki din eğitimi uygulama ve problemleriyle ilgilendikleri ortaya çıkmaktadır. Avrupa, Hint Alt Kıtası ve Balkan ülkeleri başlıklarını saymazsak 30 ülkedeki din eğitimi meseleleri araştırmaya konu edilmiştir. Bu ülkelerden en çok Almanya, İngiltere, Pakistan, Fransa, Hollanda, Belçika ve Avusturya ülkeleri incelenmiştir. Bu ülkelerden İngiltere ve Pakistan dışındaki ülkeler bilindiği gibi Avrupa’da Türklerin en çok yaşadığı ülkelerdir. Buna uygun olarak en çok Türk vatandaşının yaşadığı Almanya hakkında en çok din eğitimi makalesi kaleme alınan ülkedir.

Gerek yurt dışında yaşayan Türklerin din eğitimi ihtiyacı ve sorunlarının ele alınması bakımından gerekse farklı model ve uygulamaları sürdüren birçok ülkenin tecrübelerinin Türkiye tecrübesiyle kıyaslanması ve değerlendirilmesi açısından bu çalışmalar din eğitimi bilimi alanına önemli katkılar sunmaktadır.

Makaleler içerisinde kişi, eser veya kurumları konu edinen önemli miktarda makale olduğu görülmektedir. 142 makalenin yer aldığı bu kısım makale toplamının %7'sini oluşturmaktadır. Bu makalelerde İslam'dan önce ve sonra olmak üzere günümüze kadar din eğitimiyle ilgili birçok kişi ve eser çalışmaya konu edilmiştir. Bu kısımda ayrıca Alevilik üzerine de makalelerin kaleme alındığı görülmektedir.

Makale yazımının gerçekleştiği alanlardan bir diğeri ise "Gelişim"dir. Gelişim alanları ve gelişim basamaklarına ait 106 makale üretilmiş olup bunlar toplam makalelerin %5'ini oluşturmaktadır. Birçok gelişim alanına ve basamağına dair makalelerin yazılmış olması, din eğitiminin bireyin gelişim özellikleri dikkate alınarak yürütülmesi gereken bir konu olduğu noktasında önemli bir mesaj vermektedir. Gelişim basamaklarında özellikle çocukluk dönemiyle ilgili makale sayısının fazla olması, bu konunun din eğitimi açısından ayrıca önemsendiğinin bir göstergesidir.

Makale üretilen alanlardan bir diğeri ise son yıllarda eğitimde sıkça gündeme gelen "Ahlak/Değerler Eğitimi"dir. Tespitlerimize göre bu kısımda üretilen 84 makale, toplamın %4'ünü oluşturmaktadır. Genel olarak "Ahlak Eğitimi" ve genel olarak "Değerler Eğitimi" başlıklı makaleler bu kısımda sayıca diğerlerinin önüne geçmiştir. Ayrıca bu konunun okul boyutunun da önem arz eden bir konu olduğu tablodaki verilerden anlaşılmaktadır. Ayrıca birçok değer veya değer içerikli davranışla ilgili makalenin de kaleme alındığı görülmektedir.

Eğitim alanlarını genel olarak formal ve informal olarak ikiye ayırdığımızda şimdiye kadar zikrettiğimiz konu alanlarının büyük çoğunluğunun formal alanı ilgilendirdiği görülür. Bu kapsamda Din Eğitimi Akademisyenleri aile, medya, sinema, televizyon gibi birçok informal alanı ilgilendiren konularda da makaleler üreterek alanın problem çerçevesinin genişliğini ortaya koymuşlardır. Bu alanda 55 makale üretilmiş olup bu sayı toplamın %3'ünü teşkil etmektedir. Mevcut makalelerin yarısını ise "aile" konusu oluşturmaktadır. Dijital alanlarla ilgili makaleler, teknolojinin gelişmesiyle birlikte daha çok son yıllarda kaleme alındığı fark edilen bir husustur.

Az sayıda da olsa makale üretilen alanlardan biri de "Özel Eğitim" alanıdır. Bu kısımda 18 makale tespit edilmiş olup, toplam makale oranında %1'e tekabül etmektedir. Özel eğitim bilimsel olarak da son yıllarda hızlı gelişme kaydeden bir alan özelliği taşımaktadır. Üstün zekalılardan, zihinsel, görme, işitme ve otizme varıncaya kadar birçok problem alanı din eğitimi bilimini de ilgilendirmektedir. Henüz makale düzeyindeki çalışmalar çok çeşitlilik göstermese de ileriki süreçte bu konularda daha fazla çalışma üretileceği ortadadır. Bütün

bu alanların dışında tabloya dahil edilmeyen tasnif dışı değerlendirilebilecek 16 makale bulunmaktadır.

5.6. Yazar Akademik Alanına Göre Din Eğitimi Makaleleri

Bu araştırma çerçevesinde makale yazarlarının akademik alanları da tespit edilme yoluna gidilmiştir. Elbette din eğitimi alanı çerçevesinde kaleme alınan makalelerin yazarlarının da kahir ekseriyetinin beklendiği gibi Din Eğitimi Bilimcisi olduğunu ifade etmek gerekir. Toplam ulaşılabilen 2081 din eğitimi makalesinin 1787'si Din Eğitimi Bilimi alanında çalışan akademisyenler tarafından kaleme alınmışlardır. Bu sayı ise toplam makalelerin yaklaşık %86'sının Din Eğitimi Akademisyenleri tarafından, yaklaşık %14'ünün ise diğer akademisyenler tarafından kaleme alındığını göstermektedir. Diğer branşlara ait yazarlar içerisinde çok az sayıda da olsa (15) Diyanet İşleri Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı'ndan idari görevlilerin bulunduğunu, bu makalelerin de Diyanet İlmî Dergi ve Din Öğretimi Dergisi'nde yayınlandığını belirtmek gerekir.

Din eğitimi akademisyenlerinin yazdığı makalelerin haricindeki diğer makale yazarlarının akademik branşlarına göz attığımızda sonuç şöyle çıkmaktadır: Din Psikolojisi (46), İslam Tarihi (29), Hadis (25), Din Sosyolojisi (23), Tefsir (23), Arap Dili (21), Eğitim Bilimleri (20), Kelam (15), Kur'an-ı Kerim (12), İslam Hukuku (10), Dinler Tarihi (9), Sosyoloji (8), Tasavvuf (6), İslam Felsefesi (4), Mezhepler Tarihi (4), Din Felsefesi (4), Sosyal Hizmetler (4), Felsefe (3), Tarih (3), Türk-İslam Edebiyat (2), Dinî Musiki (2), İslam Sanatları (2), Hukuk (1), Edebiyat (1), Pedagoji (1), Tespit Edilemeyen (16).

Yukarıdaki verilere baktığımızda Din Eğitimi akademisyenlerinin dışında din eğitimi konulu makale yazarlarının ilahiyat, eğitim bilimleri ve diğer sosyal bilimler alanlarına dahil oldukları görülür. Bunlardan özellikle İlahiyat bilimlerinin hemen hepsinde din eğitimi konulu makale üreten akademisyenler olduğu görülmektedir. Bu durum aynı zamanda Din Eğitimi Biliminin konu alanı itibarıyla diğer İlahiyat bilimleriyle oldukça sıkı bir ilişki içerisinde. Yukarıda verilen sayılara baktığımızda özellikle Din Psikolojisi branşında birçok makaleyle Din Eğitimi konularının ele alındığı görülmektedir. Bu durum din bilimleri olarak iki branşın konu ve yöntem bakımından birbirine yakınlığına da işaret etmektedir. Bunun dışında İslam Tarihi ve Temel İslam Bilimlerinden Tefsir, Hadis gibi branşlarda da akademisyenler din eğitimi konularını makale konusu yapmayı tercih etmişlerdir.

Verilere baktığımızda dikkat çeken hususlardan biri de Eğitim Bilimleri Akademisyenlerinin yaklaşık 20 makalede Din Eğitimi konularını ele almış olmalarıdır. Bu sayı beklenenden az olmakla beraber eğitim bilimleri-din eğitimi ilişkisine işaret eden bir veri olarak kabul edilebilir.

Bunlar dışında felsefe, sosyoloji, sosyal hizmetler, hukuk, edebiyat gibi birçok sosyal bilim akademisyeni az sayıda da olsa din eğitimi konularını makale düzeyinde işlemeyi tercih etmişlerdir. Makalelerin dağılımı akademik branş gözetilerek düşünüldüğünde Din Eğitimi Biliminin İlahiyat bilimleri arasında merkezi bir konuma sahip olması yanında onun konu

ve problemleriyle birçok akademik disiplinin ilgi alanında olması sonucu da ortaya çıkmaktadır. Böylece alanın problemlerine farklı branşlar da projeksiyon tutarak çözüm konusunda daha geniş bir perspektifin oluşmasına katkı sağlamaktadırlar.

5.7. Makalelerin Yazar Sayıları

Bu çalışmada din eğitimi konulu akademik makaleler yazar sayıları bakımından da analize tabi tutulmuştur. Araştırma kapsamındaki makalelerden 226'sının birden fazla yazarlı olduğu tespit edilmiştir. Bu da toplam makale sayısının yaklaşık %11'ini oluşturmaktadır. Burada dikkat çeken husus ise çok yazarlı çalışmaların son yıllarda artmış olmasıdır. 2004 yılında Kaymakcan ve Ünsal'ın yaptığı çalışmaya göre çok yazarlı makale sayısı sadece ikidir (Kaymakcan & Ünsal, 2004, s. 55). Güneş'in iki çalışmasına baktığımızda ise 2018 yılına kadar çok yazarlı makale sayısı 107 olarak karşımıza çıkmaktadır (Güneş 2018a, s. 1557; Güneş 2018b, s. 196). Bu çalışmanın işaret ettiği sonuca göre ise son üç yılda birden çok yazar tarafından kaleme alınan makale sayıları önceki dönemlerin tamamından fazladır. Dolayısıyla bu verilere göre Din Eğitimi Bilimi alanında makale düzeyindeki ortak çalışma kültürünün giderek hızlı bir gelişme gösterdiği söylenebilmektedir. Bu gelişmede alanın bilimsel anlayışındaki gelişmelerin etkili olduğunu ifade etmenin yanı sıra, bazı lisansüstü eğitimin yürütüldüğü enstitülerin, tez savunmaları öncesi doktora/yüksek lisans öğrencilerinden danışmanıya birlikte bir makale yayını zorunlu olarak talep etmesinin de etkili olduğunu söylemek gerekir.

Ortak yazarlı makalelerdeki yazar sayılarına baktığımızda ise 190 makalenin iki yazar, 24 makalenin üç yazar, 10 makalenin 4 yazar ve birer makalenin de 5 ve 6 yazar tarafından yazıldığı görülmektedir. Bu konuda dikkat çeken bulgulardan biri de çok yazarlı 226 makaleden 175'inin ampirik yöntemlere dayalı, kalanlarının kuramsal düzeyde araştırmalar olmasıdır. Buna göre ampirik yöntemlere dayalı makale çalışmalarında ortak çalışma usulünün daha çok tercih edildiğini söylemek mümkündür.

Din Eğitimi Biliminin gerek ilahiyat bilimleri gerek eğitim bilimleri gerekse diğer sosyal bilimlerle ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda, ele aldığı problemler itibarıyla alan içi ve alan dışı ortak çalışma yapabilmeye oldukça müsait bir alan olduğu görülür. Bireysel araştırmalar sadece araştırmacı perspektifini yansıtırken, çoklu araştırmalar problemin tespiti ve çözümlerin sunulmasında farklı perspektiflerin o araştırmaya dahil olmasına imkân sağlayabilmektedir. Din Eğitimi Bilimi alanında makale düzeyindeki araştırmalarda son yıllarda bu durumun fark edilmiş olması ve bu tür çalışmaların sayısının artış göstermesi alandaki akademik yazın niteliğine katkı sağlayabilecek bir faktör olarak değerlendirilebilir.

5.8. Yabancı Dilde Yazılan Makalelerin Durumu

Akademik nitelikteki Din Eğitimi konulu makalelerin yabancı dilde yayın durumlarına bakıldığında ise toplam 2081 makalenin 81'inin bu şekilde kaleme alındığı tespit edilmiştir.

Bu sayı tüm makalelerin yaklaşık %4'ünün yabancı dilde yazıldığını göstermektedir. Güneş'in 2018 yılına kadar yaptığı çalışmalarda (Güneş, 2018a, s. 1557; Güneş, 2018b, s. 197) bu oran %2 çıkarken, bu çalışmada %4 çıkması, son üç yılda yabancı dilde yazılan makalelerin o zamana kadarki yazılanlar kadar olduğunu ortaya koymaktadır. Öyle ki bu çalışmada tespit edebildiğimize göre son üç yılda 53 makale yabancı dilde kaleme alınmıştır. Buna göre yabancı dilde makale yazımı son dönemlerde artış göstermiştir. Ancak burada belirtmek gerekir ki yabancı dildeki makalelerin 22'sinin aynı kurum ve aynı anabilim dalı bünyesinde görev yapan 4 akademisyen tarafından yazıldığı da tespit edilmiştir. Ayrıca yabancı dildeki 81 makalenin 69'unun İngilizce, 9'unun Almanca, 2'sinin Kırgızca, 1'inin de Arapça ile yazıldığı görülmektedir.

Verilerin işaret ettiği şekilde son yıllarda artış göstermesine rağmen Din Eğitimi Bilimi alanında daha fazla yabancı dilde makale yayınına ihtiyaç olduğu bir gerçektir. Birçok din eğitimi probleminin daha geniş ve uluslararası perspektifte tartışılması ve sorunlara getirilecek çözümlerde ortak noktaların bulunmasının yollarından biri de yabancı dilde daha çok yayının yapılmasıdır. Din eğitimi makalesi yayınlayan birçok derginin uluslararası indekslerde yer alması, bu makalelerin birçok yabancı bilim adamı tarafından görülebiliyor olması anlamına gelmektedir. Böyle olduğunda gerek ülkemizdeki gerekse dünyadaki din eğitimi sorunlarının, uluslararası platformlarda daha fazla tartışılması, müzakere edilmesi ve tecrübe paylaşımı hususunda fırsat oluşturabilecektir. Özellikle başta İngilizce olmak üzere ortak yabancı dilde makale üretimi buna daha fazla imkân sağlayabilecektir.

Yabancı dilde makale üretmek elbette iyi derecede yabancı dil gerektiren bir husustur. Yabancı dilde yazabilmek sorunu sadece Din Eğitimi Bilimi ve İlahiyat alanı için söz konusu olan bir problem değil, Türkiye'de birçok bilim dalı için aşılması gereken önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konudaki bazı araştırmalar da buna işaret etmektedir. Dolayısıyla bu problemi aşmada akademisyenlerin kendi bireysel yeterliliklerini geliştirmek yanında, kurumsal tedbir ve imkanlarında etkili bir şekilde artırılması gerekli olan hususlar arasındadır.

Sonuç

1925-2020 yılları arasını kapsayan bu araştırmada Türkiye'de yazılan din eğitimi konulu makalelerin bibliyometrik bir analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre İlahiyat fakültesi dergilerinde ve onun dışındaki diğer dergilerde yayınlanan din eğitimi konulu 2081 makale tespit edilmiştir. Makaleler 60 ilahiyat/İslami ilimler fakültesi dergisi ve 144 diğer dergiler olmak üzere 204 farklı dergide yer almıştır. Bu geniş dergi ağı içerisinde yurt dışında yayın yapan dergilerde yer almaktadır.

Makalelerin yıllara göre yayınlanma durumu sonuçlarına bakıldığında yayın periyodunun üç ana sürece ayrıldığı söylenebilir: 1925-1980 yılları arasında 71, 1981-2001 yılları arasında 423, 2001-2020 yılları arasında ise 1587 makale yayınlandığı tespit edilmiştir.

Buna göre son periyotta öncekilerin üç katından fazla makale üretilmiştir. Son iki yıl ise şimdiye kadar en çok makale üretilen yıllar olma özelliğini taşımaktadır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan biri de en çok din eğitimi konulu makale yayınının 172 ile Diyanet İlimi Dergi'ye ait olmasıdır. Bu sonucun ortaya çıkmasında derginin 1956 yılından bu yana yayın hayatını sürdürüyor olması gelmektedir. En çok makale yayınlayan dergilerden ikisi olan Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi (112) ve Din Öğretimi Dergisi (99) ise bugün yayın hayatını sürdürmemektedirler. En çok makale yayınlayan diğer 7 dergide ise 95-53 arası makalenin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Makalelerde kullanılan araştırma yöntemiyle ilgili duruma bakıldığında ise; Makalelerin %60'ı -diğer araştırma türlerini kullanmadan- literatür taramasına dayalı, %21'i nicel, %17'si nitel, %2'si ise karma desenlere dayalı olarak gerçekleştirildiği görülmüştür. Nicel araştırmaların büyük çoğunluğunu betimsel/tarama türünde araştırmalar, az bir kısmını ise deneysel araştırmalar oluşturmuştur. Deneysel türde araştırmalar sayı olarak az olsa bile son yıllarda artış gösterdiği dikkati çekmektedir. Nitel türde araştırmaların çoğu doküman incelemesi/içerik analizi ve görüşmeye dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Karma türde araştırma rakamları son yıllarda artmış olsa da genele kıyasla oranın az olduğu söylenebilmektedir.

Makalelerin konu dağılımlarıyla ilgili sonuçlara gelince en çok makalenin örgün din eğitimi alanında kaleme alındığı, bunun da yaklaşık bütün makalelerin %30'una tekabül ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu genel konu alanında birçok başlık mevcut olmakla birlikte imam hatip okulları, ilahiyat fakülteleri, DKAB dersleri/öğretmenleri en çok makale yazılan konu başlıklarıdır. Bunun dışında din eğitiminin temelleri, yaygın din eğitimi, dinî eğitim, din eğitimi tarihi, ülkelerde din eğitimi, kişi/eser/kurum çalışmaları, gelişime göre din eğitimi, ahlak ve değerler eğitimi ve informal din eğitimi gibi ana konu başlıkları sırayla en çok makale yazılan alanlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca son yıllarda yeni gelişen bir konu alanı olarak özel eğitimde din eğitimiyle ilgili yazılan makale sayılarında da artış gözlenmiştir.

Araştırmada din eğitimi konulu makalelerin 1/6 sının diğer akademik branşlarda görev yapan akademisyenler, kalan büyük kısmının Din Eğitimi Anabilim Dalında görev yapan akademisyenler tarafından kaleme alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Din Eğitimi Bilimi alanına makale katkısı yapan ilahiyat ve diğer sosyal bilimlerden olmak üzere 25 ayrı bilim alanı olduğu görülmektedir. En çok katkı yapan bilim alanı ise Din Psikolojisidir. Hem bir ilahiyat bilimi olması hem de Din Eğitimi Bilimiyle bazı ortak problemleri ele alması münasebetiyle Din Psikolojisi alanından daha fazla makale katkısı bulunmaktadır. Bu sonuçlar da ortaya koymaktadır ki Din Eğitimi Bilimi interdisipliner özelliğiyle ilgilendiği problemleri geniş bir perspektiften ele alabilmekte ve farklı disiplinlerin bakış açılarından istifade edebilmektedir.

Ortak yazarlı makale yayını durumuna bakıldığında ise makalelerin 1/10'dan fazlasının ortak yazarlı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Özellikle son yıllarda ortak yazarlı makale sayısının hızlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Altı yazara kadar ortak çalışma yapılmış olup iki yazarlı makaleler çoğunluğu oluşturmaktadır. Burada dikkat çeken bir sonuç ise ortak çalışmaların büyük oranda ampirik yöntemlere dayalı makalelerde tercih edilmiş olmasıdır. Makalelerin yabancı dilde yazılma durumu ile ilgili sonuca baktığımızda ise, son yıllarda artış olduğu görülmekle birlikte yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Çoğunluğunun İngilizce olarak yazıldığı bu makaleler arasında Almanca, Kırgızca ve Arapça bulunmaktadır. Din Eğitimi aynı zamanda bir ilahiyat bilimi olmasına rağmen Arapça makalelerin sadece bir olması dikkat çekicidir. Bu noktada yabancı dilde makalelerin hem sayı olarak hem de yazıldığı yabancı dilin çeşitliliği bakımından artırılması Din Eğitimi alanının bilimsel yönüne ve uluslararası olma özelliğine güç katacaktır.

Kaynakça

- Aşıkoğlu, N. Y. (1994). Din eğitimi bilimi'nin Türkiye'de bağımsız bir bilimsel disiplin olarak doğuşu ve gelişimi". *Diyanet İlmî Dergi* 30(3), 85-92.
- AÜİF. (2021). Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarihçesi, (25.06.2021) <http://www.divinity.ankara.edu.tr/tarihce/>
- Çanakçı, A. A. (2020). Türkiye'de yapılan din eğitimi başlıklı yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine bir analiz (1986-2019). *The Journal of Academic Social Science Studies* 79, 277-306.
- Güneş, A. (2018a). Türkiye'de ilahiyat fakülteleri tarafından yayınlanan dergilerde yer alan din eğitimi konulu makaleler üzerine bir analiz". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 22(3), 1537-61.
- Güneş, A. (2018b). Türkiye'de ilahiyat fakültesi dergileri dışında yayınlanan dergilerde yer alan din eğitimi konulu makaleler üzerine bir analiz. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 18:175-200.
- İslamcı Dergiler Projesi. 2021. Darülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası. (22.05.2021) <https://katalog.idp.org.tr/dergiler/10/darulfunun-ilahiyat-fakultesi-mecmuasi>
- Kara, İ. (2017). *Cumhuriyet Türkiye'sinde bir mesele olarak İslam* 2. C. 2. 2. bs. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kaymakcan, R. & Ünsal B. 2004. İlahiyat fakülteleri dergilerinde yayımlanan din eğitimi konulu makaleler üzerine bir değerlendirme. *Değerler Eğitimi Dergisi* 2(6), 51-76.
- Tosun, C. (2009). Bir anabilim dalı olarak Türkiye'de din eğitiminin doğuşu, gelişmesi ve alanına katkıları. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi* 2(1), 293-303.

ULAKBİM. (2021). Bibliyometri nedir? (18.5.2021)

<https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/>

YÖK. (2021a). İlahiyat programı bulunan tüm üniversiteler. (25.07.2021)

<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=20041>

YÖK. (2021b). İslami ilimler programı bulunan tüm üniversiteler. (25.07.2021)

<https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=21300>